

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 151/09- 52

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. januára 2010 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť J. M. a I. M., obaja bytom W., R., zastúpených advokátom JUDr. M. V., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 118/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M. a I. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 118/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Dunajská Streda prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 118/02 konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Dunajská Streda povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. I. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Dunajská Streda povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Dunajská Streda je povinný uhradiť spoločne a nerozdielne J. M. a I. M. trovy konania v sume 561,92 € (slovom päťstošesťdesiatjeden eur a deväťdesiatdva centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu, advokáta JUDr. M. V., Advokátska kancelária, B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. januára 2009 doručená sťažnosť J. M. a I. M., obaja bytom W., R. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 118/02.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovatelia vystupujú od 30. augusta 2002 v procesnej pozícii navrhovateľov v označenom konaní pred okresným súdom. Predmetom konania je vypratanie bytu, ktorého vlastníkmi sú sťažovatelia.

Okresný súd po počiatočných úkonoch (odstránenie nesplnenia poplatkovej povinnosti, zabezpečenie vyjadrenia odporcov) prerušil 30. januára 2003 konanie

do právoplatného skončenia súvisiaceho konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 204/96, ktorého predmetom je posúdenie platnosti prevodu vlastníckeho práva k bytovému domu, v ktorom sa nachádza aj vypratávaný byt, na sťažovateľov. Prerušenie konania sťažovatelia kritizovali predovšetkým poukazom na fakultatívny charakter prerušenia konania podľa § 109 ods. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) v spojení s § 111 ods. 2 OSP. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) na základe odvolania sťažovateľov 30. júla 2004 uznesenie okresného súdu o prerušení konania zrušil.

Ústavný súd 21. apríla 2009 vyžiadal predmetný súdny spis okresného súdu, pričom na základe oboznámenia sa s jeho obsahom uznesením č. k. III. ÚS 151/09-23 z 26. mája 2009 prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie.

Ústavný súd následne 15. júla 2009 vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa k vecnej stránke sťažnosti vyjadrila a aby oznámila, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 17. augusta 2009.

V doručenom vyjadrení predsedníčka okresného súdu uviedla, že predmetné konanie sa nevyznačuje právnou ani skutkovou zložitou, pričom predostrela tento chronologický priebeh konania vo veci pridelenej sudkyňi Mgr. E. S.:

„- Dňa 11.9.2002 dala pokyn na vydanie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku, súdny poplatok bol uhradený 30.10.2002

- Dňa 5.11.2002 bol daný pokyn na doručenie návrhu odporcom na vyjadrenie, vyjadrenie na súd bolo doručené 20.1.2003.

- Dňa 30.1.2003 sudkyňa rozhodla o prerušení konania až do právoplatného skončenia konania vedeného na tunajšom súde pod sp. zn. 4C 204/96, proti uvedenému uzneseniu navrhovateľa dňa 13.2.2003 podali odvolanie a dňa 18.2.2003 aj právny zástupca navrhovateľov zaslal súdu odvolanie.

- Dňa 4.3.2003 sudkyňa dala pokyn na doručenie odvolania odporcom na vyjadrenie.

- dňa 11.4.2003 sudkyňa dala pokyn na predloženie spisu na Krajský súd v Trnave, ktorý 4.9.2003 spis vrátil bez rozhodnutia pokynom na odstránenie nedostatku v plnomocenstve pre žalobkyňu v 2. rade.

- Dňa 11.9.2003 sudkyňa dala pokyn na vydanie výzvy pre právneho zástupcu navrhovateľa v 1. rade ako aj pre navrhovateľku v 2. rade. Odpoveď na súd bola doručená 18.11.2003, odpoveď od navrhovateľky v 2. rade na súd bola doručená 18.11.2003.

- Dňa 21.11.2003 bol urgovaný právny zástupca navrhovateľa v 1. rade, ktorý dňa 23.12.2003 predložil na súd kópiu plnomocenstva od navrhovateľky v 2. rade. Originál plnej moci na súd bol doručený 31.12.2003.

- Dňa 10.2.2004 na základe úpravy sudkyne spisový materiál bol predložený na krajský súd na rozhodnutie o odvolaní, ktorý dňa 30.7.2004 rozhodnutie prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie spisový materiál na súd bol vrátený dňa 27.9.2004.

- Dňa 1.10.2004 sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom konania.

- Dňa 22.10.2004 boli vyzvaní navrhovatelia na vyjadrenie, či trvajú na návrhu vzhľadom na podanie do spisu založené na čl. 55. Právny zástupca navrhovateľov na urgenciu súdu dňa 15.12.2004 požiadal súd o predĺženie sudcovskej lehoty o 20 dní. Dňa 7.1.2005 na súd bola doručená žiadosť navrhovateľov o pripustenie zmeny účastníka.

- Dňa 4.3.2005 súd uznesením vyzval odporcov na vyjadrenie, na ktoré uznesenie reagoval právny zástupca nových odporcov.

- Dňa 13.7.2005 sudkyňa dala pokyn na opísanie uznesenia o pripustení zámeny účastníkov na strane odporcov z magnetofónového záznamu. Písomné vyhotovenie uznesenia zo súdu bolo vyexpedované 18.7.2005, zároveň bol určený aj termín pojednávania na 10.10.2005. Proti uzneseniu právny zástupca pôvodných odporcov podal odvolanie, preto sudkyňa dňa 23.8.2005 dala pokyn na zrušenie termínu pojednávania určeného na 10.10.2005.

- Dňa 23.8.2005 sudkyňa dala pokyn na doručenie odvolania právnomu zástupcovi navrhovateľov. Vyjadrenie bolo na súd predložené 5.9.2005.

- Dňa 6.9.2005 sudkyňa dala pokyn na predloženie spisu na krajský súd, ktorý spisový materiál dňa 30.11.2005 vrátil na tunajší súd na odstránenie nedostatku v zastupovaní odporcov.

- Dňa 6.12.2005 bol vyzvaný právny zástupca odporcov ako aj pôvodní odporcovia na predloženie plnej moci.

- Dňa 20.1.2006 plné moci bola urgovaná pod uložením poriadkovej pokuty. Plná moc od pôvodného odporcu v 1. rade a pribratých odporcov boli na súd doručené 9.2.2006 a od pôvodnej odporkyne v 2. rade dňa 21.2.2006 bolo na súd doručené oznámenie, že právneho zástupcu nepoverila so zastupovaním. Pôvodnej odporkyni v 2. rade preto podľa úpravy zo dňa 28.2.2006 bolo doručené uznesenie o zámene účastníkov.

- Dňa 6.4.2006 bola daná úprava na predloženie spisu na Krajský súd v Trnave. Spisový materiál z krajského súdu bol vrátený 14.6.2006 s tým, že krajský súd zámenu účastníkov konania na strane odporcov nepripustil.

- Dňa 21.6.2006 sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia KS účastníkom konania.

- Dňa 28.7.2006 bol určený termín pojednávania na 11.9.2006. Na pojednávaní dňa 11.9.2006 boli vypočutí účastníci, proti odporkyni v 2. rade konanie bolo zastavené a pojednávanie bolo odročené s tým, že bude vypracované uznesenie o pribratí ďalších odporcov do konania. Uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 3.11.2006 a dňom 30.11.2006 uznesenie nadobudlo právoplatnosť.

- Dňa 27.11.2006 navrhovateľka v 2. rade poslala súdu oznámenie, že pre ďalšie konanie udeľuje plnú moc pre svojho manžela navrhovateľa v 1. rade. Aj navrhovateľ v 1. rade vypovedal plnú moc pre právneho zástupcu.

- Dňa 4.12.2006 bol určený termín pojednávania na 22.2.2007. Pojednávanie dňa 22.2.2007 bolo odročené z dôvodu, že sa nedostavili odporcovia, odporca v 1. rade svoju neúčast' ospravedlnil oznámením na súd doručeným 22.2.2007. Odporcovia v 2. a 3. rade sa svoju neúčast' ospravedlnili. Pojednávanie bolo odročené na 17.5.2007.

- Dňa 5.4.2007 súd návrh na prerušenie konania zamietol. Pojednávanie dňa 17.5.2007 sa uskutočnilo v neprítomnosti odporcu v 1. rade. Súd rozhodol o rozšírení návrhu, ktoré vylúčil na samostatné konanie a rozhodol aj o vylúčení predbežného opatrenia na samostatné konanie. Vypočul účastníkov konania a pojednávanie odročil

na 13.9.2007. Tento termín podľa úpravy sudkyne zo dňa 28.5.2007 bol zrušený a bol určený nový termín pojednávania na 11.10.2007. Písomné vyhotovenia uznesení, ktoré boli vydané na pojednávaní dňa 17.5.2007, zo súdu boli vyexpedované 12.6.2007. Medziobdobí boli správoplatnené uznesenia vyhlásená na pojednávaní 17.5.2007.

- Dňa 8.10.2007 odporca v 1. rade opäť zaslal súdu oznámenie o neúčasti na pojednávaní. Súd túto skutočnosť faxom oznámil navrhovateľom, preto pojednávanie bolo odročené na 28.1.2008.

- Pojednávanie určené na 28.1.2008 opäť bolo odročené, nakoľko písomne sa ospravedlnili odporcovia: odporca v 1. rade zo zdravotných dôvodov a odporcovia v 2. a 3. rade z rodinných dôvodov. Na pojednávanie sa dostavil iba navrhovateľ v 1. rade. Súd pojednávanie odročil s tým, že si vyžiada lekársku správu a vykoná ďalšie úkony na zabezpečenie priebehu konania. Potvrdenie lekára na súd bolo doručené 11.2.2008.

- Dňa 20.2.2008 na základe úpravy sudkyne boli vyzvaní navrhovatelia, aby predložili súdu okruh otázok pre odporcu v 1. rade, ktorý bude vypočutý vo svojom byte.

- Dňa 26.3.2008 súd určil výsluch odporcu na 3.6.2008, o čom upovedomil aj ostatných účastníkov konania. Zo zápisnice zo dňa 3.6.2008 vyplýva, že odporca v 1. rade nebol vypočutý, nakoľko sudkyňu a ostatných účastníkov do bytu nepustil. Bol určený nový termín výsluchu na 13.6.2008. Výsluch odporcu v 1. rade bol vykonaný dňa 13.6.2008. Pri výsluchu boli prítomní aj navrhovatelia v 1. a 2. rade, ktorá navrhli do konania pribrať ďalšieho účastníka na strane odporcov H. V. Navrhovatelia písomný návrh na rozšírenie návrhu na súd doručili 25.6.2008.

- Dňa 2.7.2008 bolo vypracované uznesenie o pribratí ďalšieho účastníka a zo súdu vyexpedované 9.7.2008. Právoplatnosť nadobudlo 5.8.2008.

- Dňa 23.9.2008 bol určený termín pojednávania na 22.1.2009, ktoré pojednávanie sa neuskutočnilo, nakoľko všetci odporcovia sa písomne ospravedlnili, ospravedlnili sa aj navrhovatelia z dôvodu kolízie pojednávania na Okresnom súde v Pezinku. Bol určený termín pojednávania na 23.4.2009.

- Dňa 23.4.2009 pojednávanie bolo opäť odročené, nakoľko nedostavili sa odporcovia v 1. a 4. rade, ktorí sa ospravedlnili, neospravedlnil sa právny zástupca.

- Ďalší termín pojednávania bol určený na 15.6.2009. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 15.6.2009, boli vypočutí navrhovateľ v 1. rade a odporca v 1. rade, ostatní účastníci

sa nedostavili, preto pojednávanie bolo odročené na 6.7.2009 za účelom predvolania neprítomných účastníkov.

- Pojednávanie dňa 6.7.2009 bolo odročené na 28.9.2009, na ktoré pojednávanie budú predvolaní odporcovia v 3. a 4. rade, ktorí sa na uvedené pojednávania nedostavili.“

K problému prerušenia konania uznesením z 30. januára 2003 predsedníčka okresného súdu poukázala na súvisiace konanie (sp. zn. 4 C 204/1996), v ktorom po meritórnom rozhodnutí okresného súdu (8. októbra 2007) na základe odvolania sťažovateľov krajský súd rozsudkom z 8. októbra 2008 prvostupňový rozsudok zmenil tak, že návrh na vyslovenie neplatnosti prevodu nehnuteľnosti na sťažovateľov zamietol v celom rozsahu. Toto odvolacie rozhodnutie bolo napadnuté dovolaním, pričom „*spisový materiál aj toho času sa nachádza na Najvyššom súde SR*“. Predsedníčka okresného súdu je toho názoru, že prerušenie konania zodpovedalo zákonu, keďže „*prebiehajúce konanie vedené pod sp. zn. 4C 204/1996 považoval za prekážku tohto konania, ktorá prekážka v podstate existuje doteraz. V inom prípade sťažovateľov, kde súd konanie prerušil z dôvodu podaného dovolania, nadriadený súd rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil, teda mal rovnaký názor ako prvostupňový súd. Sťažovatelia v súčasnej dobe na tunajšom súde majú 20 začatých konaní na agende C, ktoré v podstate sa odvíjajú od základného sporu vedeného pod sp. zn. 4C 204/1996. V niektorých prípadoch, v ktorých konanie bolo prerušené, nadriadený súd si osvojil názor prvostupňového súdu, a v niektorých konaniach, ako napr. v tomto konaní, zaujal iné stanovisko. Z toho vyplýva, že ani nadriadený súd nemá na vec rovnaký názor*“.

Podľa názoru predsedníčky okresného súdu „*sťažovatelia určitý podiel na dĺžke doterajšieho konania majú z dôvodu, že viackrát podali návrh na zmenu účastníkov konania na strane odporcov ako aj čo do predmetu konania, čo vyplýva z rozboru úkonov ako aj z dôvodu, že súd musel odstraňovať vady zastupovania...*“.

Predsedníčka okresného súdu vyjadrila súhlas s konaním o podanej sťažnosti bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd 27. augusta 2009 doručil právnomu zástupcovi sťažovateľov vyjadrenie predsedníčky okresného súdu s možnosťou zaujať k nemu stanovisko. Právny zástupca sťažovateľov sa však v stanovenej lehote nevyjadril.

Sťažovatelia doručili 14. decembra 2009 ústavnému súdu odvolanie splnomocnenia pre JUDr. M. M. a zároveň udelenie plnej moci na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom JUDr. M. V. Ústavný súd tak v ten istý deň zaslal novozvolenému právnomu zástupcovi sťažovateľov vyjadrenie predsedníčky okresného súdu na zaujatie stanoviska.

Právny zástupca sťažovateľov doručil stanovisko označené ako „*Podanie*“ ústavnému súdu 23. decembra 2009. V ňom zdôraznil právnu i skutkovú jednoduchosť prerokúvanej veci a k otázke prerušenia predmetného konania uviedol, že *„skutočnosť, že sa v inom konaní na súde vedie spor o neplatnosť prevodu nehnuteľností, v ktorej ide aj o nehnuteľnosť, ktorú majú odporcovia vypratať, (4C 204/96 s inými účastníkmi konania ako súd odporcovia), je pre rozhodnutie o vypratání domu v tomto konaní bez právneho významu. Preto bolo aj uznesenie súdu zo dňa 30.01.2003 o prerušení konania odvolacím súdom zrušené.“*. Právny zástupca sťažovateľov svoj názor zdôvodnil tým, že *„sťažovatelia by v zmysle ust. § 130 Občianskeho zákonníka mali aj v prípade neúspechu v konaní 4C 204/96 počas svojej oprávnenej držby (obdobia keď boli v katastri evidovaní ako vlastníci predmetných nehnuteľností) rovnaký nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ako prináleží vlastníkovi veci. V tejto súvislosti uvádzame, že na liste vlastníctva... nebola nikdy zapísaná žiadna poznámka ani obmedzenie týkajúce sa prebiehajúceho konania 4C 204/96. Odhliadnuc od toho, že sťažovatelia boli po celú dobu existencie sporu 4C 204/96 vlastníkmi sporných nehnuteľností riadne evidovanými v katastri nehnuteľností, otázku prípadnej neplatnosti prevodu nehnuteľností na sťažovateľov, ... si mohol súd v konaní 10C 118/02 kedykoľvek vyriešiť adekvátne ako otázku predbežnú. Tento záver potvrdzujú aj ďalšie dve rozhodnutia Krajského súdu v Trnave, v iných podobných veciach vedených u porušovateľa sťažovateľmi (6C 124/01 a 4C 73/05), ktoré sa týkali prerušenia konania z rovnakého dôvodu ako to bolo v posudzovanej veci.“*

Ďalej právny zástupca sťažovateľov podčiarkol, že súvisiace konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/96 bolo 11. októbra 2008 právoplatnosťou rozsudku

krajského súdu ukončené. Toto súvisiace konanie viedla na okresnom súde sudkyňa, ktorá je zákonnou sudkyňou i vo veci sp. zn. 10 C 118/02. V konaní sp. zn. 4 C 204/96 boli nálezom ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 197/02 konštatované zbytočné prietahy, pričom napriek tomu uvedené konanie trvalo do októbra 2008. Na základe uvedeného je právny zástupca toho názoru, že *„súd v konaní 10 C 118/02... v rámci zákonných možností čaká na vyhovie dovolaniu v očakávaní, že mu NS SR vyhovie a potom v tomto konaní súd návrh zamietne“*.

Množstvo konaní, ktoré sa na okresnom súde vedú vo veciach sťažovateľov, *„je v príčinnej súvislosti s odmietaním výkonu spravodlivosti a porušovania ústavných práv sťažovateľov v prvých podaniach na súd za ktoré je zodpovedný výlučne porušovateľ...“*

... ak by súd konal podľa zákona a Ústavy SR, k súčasnému stavu by nikdy nebolo došlo.“

Prietahy v konaní okresného súdu, ktoré je predmetom sťažnosti sťažovateľov, *„boli spôsobené aj neprávny a neefektívnym postupom porušovateľa pri predkladaní spisu odvolaciemu súdu. ... zákonná sudkyňa... minimálne 2 krát zaslala súdny spis Krajskému súdu v Trnave bez doloženia plnej moci pre účastníkov konania, ktorí mali svojich právnych zástupcov. ... Chybou súdu tak čakanie na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľov z 13.02.2003 ... trvalo takmer 15 mesiacov, pričom z toho fakticky 12 mesiacov po podaní odvolania bol spis zasielaný medzi okresným a Krajským súdom bez toho, aby odvolací súd vôbec pristúpil k rozhodnutiu.“*

V stanovisku je tiež namietaná skutočnosť, že *„prvé pojednávanie vo veci sa konalo až dňa 11.09.2006. t.j. až po 4 rokoch od podania návrhu...“*

V priebehu rokov 2007 a 2008 síce súd reálne vytyčoval pojednávania, avšak aj v dôsledku jeho liknavosti a absencie využitia účinných zákonných procesných inštitútov sa viaceré pojednávania odročili kvôli neprítomnosti odporcov... Navyše z obsahu súdneho spisu vyplýva, že napr. v roku 2008 nebol okrem výsluchu odporcu v 1.) rade v tomto roku súdom urobený žiadny ďalší úkon v merite veci.“

V závere stanoviska právny zástupca sťažovateľov zdôraznil celkovú dĺžku konania (*„viac ako 7 rokov“*) majúcu vplyv na zvyšovanie právnej neistoty sťažovateľov, ktorá je

znásobená tým, že „sa jedná o takú citlivú vec ako je zásah do vlastníckeho práva sťažovateľov, ktorí sa ani po 7 rokoch nemôžu reálne domôcť vypratania nehnuteľnosti“. Sťažovateľom „každý mesiac vzniká... priama škoda vo výške cca 690,- € z titulu ušlého nájomného, resp. bezdôvodného obohatenia a je otázne či ju od dôchodcu aj s vykonateľným rozsudkom budú sťažovatelia môcť kedy vymôcť“.

Právny zástupca sťažovateľov upresnil petit sťažnosti tak, že okrem vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru a vyslovenia príkazu okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov navrhol i priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov po 4 000 € a priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 717,13 € „(2 x 3 úkony v hodnote a 6 x režijný paušál) za prevzatie a prípravu zastúpenia, vypracovanie ústavnej sťažnosti a doplnenie sťažnosti zo dňa 18.12.2009) + 19% DPH za 2 x 2 úkony vykonané JUDr. M. vo výške 517,79,- € vrátane DPH a 2 x 1 úkon vykonaný JUDr. V. vo výške 199,34, €...“.

Sťažovatelia súhlasia s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd zistil, že ku dňu rozhodovania o sťažnosti predmetná vec nie je okresným súdom skončená.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup okresného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Základnými kritériami na hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Predmetné konanie o vypratanie bytu vedené okresným súdom, v rámci ktorého namietajú sťažovatelia zbytočné prietahy, je konaním, ktoré po právnej stránke ani po stránke skutkovej nie je zložité. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade ide o bežnú súčasť sporovej agendy na všeobecných súdoch; podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované a na tento spor sa vzťahuje dostatok judikatúry všeobecných súdov.

Pri posudzovaní druhého kritéria používaného na hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v konaní ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľov čiastočne prispelo k doterajšej dĺžke konania.

Žalobný návrh bol doručený okresnému súdu podpísaný právnym zástupcom dr. H., ktorého však, ako to ústavný súd zistil z vyžiadaného spisu okresného súdu, splnomocnil na zastupovanie iba sťažovateľ J. M. Uvedený nedostatok v právnom zastúpení potom pretrvával aj pri podaní odvolania sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu z 30. januára 2003 o prerušení konania.

Sťažovatelia v úvodnej fáze konania nespĺnili pri podaní žalobného návrhu povinnosť zaplatiť súdny poplatok.

Priebeh konania pred okresným súdom bol viackrát charakterizovaný využitím procesných dispozičných oprávnení sťažovateľov, ktoré na strane okresného súdu vyvolali povinnosť reagovať predpísaným spôsobom na tieto procesné návrhy. Išlo o návrh na „*pripustenie zmeny účastníka*“ (7. január 2005), návrh na zmenu žalobného návrhu (16. marec 2007), návrh na nariadenie predbežného opatrenia (7. máj 2007), opätovný návrh na zmenu žalobného petitu spolu s čiastočným späťvzatím žaloby (17. máj 2007), návrh na vstup ďalšieho účastníka na strane odporcu do konania (25. jún 2008). Na uvedené dispozičné úkony sťažovateľov reagoval okresný súd bez zbytočného omeškania.

Podľa právneho názoru ústavného súdu využitie možností daných sťažovateľom procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie ich práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (m. m. I. ÚS 31/01). Zároveň dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov v prípade, keď súd o procesných návrhoch sťažovateľov konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov (napr. II. ÚS 41/00).

V ostatných prípadoch sťažovatelia a ich právny zástupca včas a riadne reagovali na výzvy okresného súdu. Jedinou výnimkou bola výzva okresného súdu doručená právnemu zástupcovi sťažovateľov 2. novembra 2004, na ktorú právny zástupca sťažovateľov zareagoval až po urgencii okresného súdu a po žiadosti o predĺženie určenej lehoty na vyjadrenie 7. januára 2005.

Postup okresného súdu ako tretie kritérium na posúdenie porušenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy.

K chronológii procesných úkonov predložených predsedníčkou okresného súdu ústavný súd dodáva, že z obsahu súdneho spisu, ktorý si vyžiadal ešte pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov, zistil v zásade rovnaký priebeh posudzovaného konania.

Ústavný súd však považuje za potrebné poznamenať, že predsedníčka okresného súdu v prípadoch viacerých úkonov súdu konkretizovala čas ich vykonania dňom, keď vo veci konajúca sudkyňa dala súdnej kancelárii pokyn na realizáciu úkonu. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že čas vykonania úkonu súdu je potrebné identifikovať predovšetkým tým dňom, keď bol úkon oznámený účastníkom konania.

Predsedníčka okresného súdu totiž v ňou podanej chronológii uvádza, že napr. „Dňa 5.11.2002 bol daný pokyn na doručenie návrhu odporcom na vyjadrenie“, pritom však z obsahu spisu vyplýva, že predmetná výzva sa dostala do dispozičnej sféry účastníkov až 13. januára 2003. Obdobne sa v chronológii predsedníčky okresného súdu uvádza, že „Dňa 4.3.2003 sudkyňa dala pokyn na doručenie odvolania odporcom na vyjadrenie“, ústavný súd však z obsahu spisu zistil, že odvolanie bolo odporcom doručené 27. marca 2003 a 1. apríla 2003.

Pre posúdenie procesnej aktivity konajúceho súdu z hľadiska rešpektovania základného práva účastníkov konania na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov nemá právny význam interný pokyn konajúceho sudcu na doručenie zásielky obsahujúcej procesný úkon účastníkovi, ale až moment reálneho doručenia procesného úkonu. Výnimkou v tomto smere sú, prirodzene, prípady, keď sa účastník úmyselne vyhýba prevzatiu zásielky.

Problémovou otázkou, na ktorú poukázali i sťažovatelia v odôvodnení svojej sťažnosti, bolo prerušenie konania okresným súdom podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP z dôvodu prebiehajúceho súvisiaceho konania sp. zn. 4 C 204/96.

Podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP pokiaľ súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na takéto konanie podnet.

Podľa § 111 ods. 1 OSP ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona...

Podľa § 111 ods. 2 OSP ak je konanie prerušené podľa § 109, súd urobí všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky, ktoré spôsobili prerušenie alebo pre ktoré prerušenie trvá. Len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, pokračuje súd v konaní i bez návrhu.

Citované ustanovenia už boli predmetom rozhodovacej činnosti ústavného súdu vo vzťahu k prípadným zbytočným priesťahom v občianskom súdnom konaní. Vo veci sp. zn. I. ÚS 142/04 ústavný súd v tejto súvislosti uviedol, že ak bolo konanie pred všeobecným súdom prerušené z obligatórnych dôvodov vyplývajúcich z ustanovenia § 109 ods. 1 OSP, kým tieto dôvody trvajú, nemôže dochádzať k zbytočným priesťahom. Tieto konania nie sú spôsobilým predmetom zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Naproti tomu v prípade konaní prerušených z fakultatívnych dôvodov vyplývajúcich z ustanovenia § 109 ods. 2 OSP musí ústavný súd skúmať, či nečinnosť všeobecného súdu je dôvodná, teda či nebolo jeho povinnosťou pokračovať v konaní.

V inej veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 21/00 ústavný súd uviedol, že ak ustanovenie § 109 ods. 2 písm. c) OSP tým, že v súvislosti s riešením „*otázky, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu*“, nerobí v princípe rozdiel medzi procesným postupom spočívajúcim v prerušení konania, počas ktorého „*sa nevykonávajú pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona*“ (§ 111 ods. 1 prvá veta OSP), ale sa vyčkáva na odpoveď, ktorá na túto otázku bude daná v inom konaní, a procesným postupom spočívajúcim v „*inom vhodnom opatrení*“, v prípade ktorého sa konanie bez jeho prerušenia zameriava aj na riešenie takejto otázky ako predbežnej otázky, ponecháva všeobecnému súdu istú voľnosť pri voľbe tohto procesného postupu, to ešte neznamená, že táto voľnosť je bez obmedzenia a ústavným súdom nekontrolovateľná.

Totíž aj ustanovenie § 109 ods. 2 písm. c) OSP, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Keďže zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodit', že prerušením konania jeho účastník stráca právo na prerokovanie jeho vecí bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, musí sa všeobecný súd pri uplatňovaní procesného postupu podľa ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c) OSP preto riadiť i požiadavkou, ktorá je zakotvená v tomto článku ústavy a ktorá ... ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (I. ÚS 21/00).

Uznesenie okresného súdu z 30. januára 2003 o prerušení konania bolo na základe odvolania s'ťažovateľov zrušené, keď krajský súd „*preskúmaním obsahu spisového materiálu... zistil, že v čase podania žaloby... odporcovia už v spornom byte nebývali*“, a preto berúc od úvahy ustanovenia § 706 ods. 1 a § 708 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník „*žaloba o... vypratanie z predmetného bytu je tak od počiatku zjavne bez nádeje na úspech*“.

Možno teda konštatovať, že v posudzovanom prípade požiadavke hospodárnosti konania nezodpovedal variant procesného postupu zvolený okresným súdom, ktorý spočíval v prerušení konania. Tak sa oddialilo nastolenie právnej istoty s'ťažovateľov, a tým aj naplnenie účelu ich základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy. V tejto súvislosti podľa názoru ústavného súdu neobstojí obrana okresného súdu opretá o poukaz na potvrdzujúce rozhodnutia krajského súdu vyvolané odvolaniami s'ťažovateľov podanými proti uzneseniam okresného súdu o prerušení konania v iných ich sporoch vedených na okresnom súde. V týchto iných konaniach totiž, ako to ústavný súd zistil zo spisových materiálov týkajúcich sa s'ťažností podaných s'ťažovateľmi v minulosti, nevznikli žiadne pochybnosti o určení okruhu účastníkov na strane odporcu.

V posudzovanom konaní ústavný súd zistil aj postupy svedčiace o nesústredenosti a neefektívnosti, ktoré sú stabilne považované za dôvod založenia právomoci ústavného

súdu na konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99, II. ÚS 64/99).

Ústavný súd poukazuje predovšetkým na procesné pochybenia okresného súdu pri predkladaní spisového materiálu krajskému súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní sťažovateľov. Aj pri odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu o prerušení konania, ale aj pri odvolaní podanom proti uzneseniu, ktorým okresný súd pripustil zámenu účastníkov konania, predložil okresný súd krajskému súdu spisový materiál s nedostatkami v právnom zastúpení odvolateľov. Odstránenie takýchto nedostatkov je prvoradou úlohou prvostupňového súdu. Krajský súd bol následne nútený vrátiť spisový materiál okresnému súdu ako predčasne predložený a až po jeho doplnení vo veci právneho zastúpenia odvolateľov mohol o podanom odvolaní rozhodnúť. Okresný súd takto spôsobil predĺženie konania svojím nesústredeným procesným postupom, aj keď ústavný súd pri hodnotení tohto nedostatku nemôže opomenúť ani skutočnosť, že prvotný nedostatok v právnom zastúpení predstavuje pochybenie účastníkov konania, ktorí uskutočnili procesné úkony (odvolania) bez náležitého preukázania právneho zastúpenia.

Požiadavku poskytnutia súdnej ochrany právam sťažovateľov v primeranej lehote okresný súd dôsledne nerešpektoval ani v procese pripustenia zámeny účastníkov na strane odporcov. Uznesením z 13. júla 2005 pripustil zámenu účastníkov na strane odporcov. Krajský súd však po podaní odvolania musel uvedené uznesenie zmeniť, pretože okresný súd pred rozhodnutím o pripustení zámeny v rozpore s § 92 ods. 4 OSP nezisťoval súhlas všetkých účastníkov so zámenou na strane odporcov. Ak by tak urobil, sám by mohol zamietavo rozhodnúť o návrhu na zámenu, pretože odporca v 1. rade, ako to vyplýva zo zistenia krajského súdu, by so zámenou nebol súhlasil. Opätovne tak v dôsledku procesného pochybenia konajúceho súdu svedčiaceho o jeho nesústredenom postupe došlo k predĺženiu konania.

Ústavný súd tu poukazuje na skutočnosť, že všetky už popísané procesné vady v postupe okresného súdu mali vo svojej podstate za následok, že prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 11. septembra 2006, teda po štyroch rokoch od podania návrhu na začatie konania. To svedčí o nedostatkoch v postupe okresného súdu majúcich význam z hľadiska

základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, a to aj napriek tomu, že svoj podiel na predĺžení konania majú, ako to už ústavný súd uviedol, aj sťažovatelia.

Napokon ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu pri organizácii nariadených pojednávaní vo veci, a to hlavne v súvislosti so zabezpečením účasti účastníkov na strane odporcu na týchto pojednávaniach. Okresný súd až po štyroch pojednávaniach, ktoré bolo potrebné odročiť pre neprítomnosť odporcov, resp. na ktorých pre neprítomnosť niektorého z odporcov nebolo možné vykonávať dokazovanie (22. februára 2007, 17. mája 2007, 11. októbra 2007 a 28. januára 2008), pristúpil po overení zdravotných ťažkostí odporcu v 1. rade k miestnej ohliadke spojenej s výsluchom odporcu v 1. rade. Ani samotná príprava miestnej ohliadky nesvedčí o efektívite v procesnom postupe okresného súdu, keď prvý „pokús“ o miestnu ohliadku spojenú s výsluchom účastníka konania 3. júna 2008 bol neúspešný, pretože odporca v 1. rade „*sudkyňu a ostatných účastníkov do bytu nepustil*“.

Ústavný súd konštatuje, že posudzované konanie okresného súdu sa aj napriek prispeniu účastníkov konania, za ktoré okresný súd nenesie zodpovednosť, vyznačovalo procesnými nedostatkami, ktoré vo svojom súhrne majú za následok porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote (bod 1 výroku tohto nálezu). Nedostatky spočívali takmer výlučne v neefektívnosti a nesústredenosti postupu okresného súdu a viedli v konečnom dôsledku k tomu, že do dňa doručenia sťažnosti ústavnému súdu nebola právam sťažovateľov poskytnutá ochrana právoplatným meritórnym rozhodnutím nastoľujúcim stav právnej istoty.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti navrhli takéto rozhodnutie, preto ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľov garantovaného im čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení vzal do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľov, ich správanie počas predmetného konania a aj tú skutočnosť, že vo veci zistil porušenie základného práva.

Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie každému v sume po 4 000 €. Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu považuje za primerané priznať každému z nich sumu 1 000 € (bod 3 a bod 4 výroku nálezu). Vychádza pritom aj z podielu sťažovateľov na doterajšej dĺžke konania.

Pri určovaní primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia nie je prípadná náhrada škody, ktorú spomínal právny zástupca sťažovateľov vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 23. decembra 2009.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom JUDr. M. M. a JUDr. M. V. Advokáti vykonali spolu tri úkony právnych služieb, a to

prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) a spracovanie stanoviska z 18. decembra 2009. Prvé dva úkony boli vykonané v roku 2008 a tretí úkon v roku 2009.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovení § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 19 056 Sk pre úkony v roku 2008), čo predstavuje po prepočte na euro za jeden úkon v roku 2008 odmenu v sume 105,42 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál za dva úkony právnej pomoci, teda dvakrát po 6,31 €. Za úkon vykonaný v roku 2009 výpočtový základ predstavuje suma 695,41 €, a teda 1/6 z nej predstavuje 115,90 €, pričom režijný paušál patrí v sume 6,95 €.

Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

S poukazom na výsledok konania mali podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie – sťažnosť) a za jeden úkon právnej služby v roku 2009 (stanovisko z 18. decembra 2009), preto základná sadzba tarifnej odmeny po znížení podľa § 13 ods. 2 vyhlášky v tomto prípade činí 522,78 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál v celkovej sume 39,14 € (štyrikrát po 6,31 € a dvakrát po 6,95 €). Spolu tak priznaná náhrada trov právneho zastúpenia sťažovateľov činí 561,92 €. Túto sumu ústavný súd nezvýšil o 19 % dane z pridanej hodnoty tak, ako to navrhol právny zástupca sťažovateľov, pretože sťažovatelia nepredložili ústavnému súdu žiaden dôkaz o tom, že ich právni zástupcovia majú postavenie platiteľa dane z pridanej hodnoty.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 561,92 € (bod 5 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2010